

til greiðsludags og kr. 3.285.00 í málskostnað.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Priðjudaginn 14. desember 1971.

Nr. 78/1970. **Byggingasamvinnufélag Reykjavíkur**
(Páll S. Pálsson hrl.)

gegn

Gunnlaugi Halldórssyni og

Guðmundi Kr. Kristinssyni

(Ragnar Jónsson hrl.)

Dánarbúi Jóns Eiríkssonar og

(Tómas Árnason hrl.)

Byggi h/f (Lúðvík Gizurarson hrl.)

og Gunnlaugur Halldórsson og

Guðmundur Kr. Kristinsson

gegn

Byggingasamvinnufélagi Reykjavíkur.

Dómendur:

hæstaréttardómaramirnir Einar Arnalds, Benedikt Sigurjónsson, Logi Einarsson og Magnús P. Torfason og prófessor Gaukur Jörundsson.

Fyrning.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 17. apríl 1970. Hann fékk gjafsóknarleyfi fyrir Hæstarétti 15. apríl 1970. Krefst hann þess, að gagnáfrýjendur og stefndu verði dæmdir til að greiða óskipt kr. 910.268.00 með 8% ársvöxtum frá 27. febrúar 1964 til greiðsludags og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og málið væri eigi gjafsóknarmál fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjendur áfrýjuðu málinu með stefnu 19. júní 1970, að fengnu áfrýjunarleyfi 16. s. m. Þeir krefjast sýknu af

öllum kröfum aðaláfrýjanda og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi aðaláfrýjanda.

Stefndi Jón Eiríksson fékk gjafvarnarleyfi fyrir Hæstarétti hinn 27. apríl 1970. Hann lézt hinn 7. maí 1970. Dánarbúi hans hefur tekið við málsvörninni. Krefst það sýknu af öllum kröfum aðaláfrýjanda og málskostnaðar fyrir Hæstarétti, eins og málið væri eigi gjafvarnarmál.

Stefndi Byggir h/f krefst sýknu af öllum kröfum aðaláfrýjanda og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Stjórn húsfélagsins Kleppsvegur 8—16 ritaði aðaláfrýjanda 4. ágúst 1961 m. a. vegna galla, er reynzt hefðu vera á gólfum margra íbúða. Verkum gagnáfrýjenda og stefndu var þá löngu lokið og eigendur íbúðanna búnir að taka þær í notkun. Eins og málum er háttað, má við það miða, að fyrningarfrestur á kröfum, er aðaláfrýjandi sækir í máli þessu, hafi þegar verið tekinn að líða fyrir áðurgreindan dag, og þarf þá ekki til úrlausnar sakarefnis að leysa að öðru leyti úr um upphaf hans.

Samkvæmt þessu og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms ber að staðfesta hann.

Rétt þykir, að aðaláfrýjandi greiði málskostnað fyrir Hæstarétti, gagnáfrýjendum kr. 20.000.00, stefnda Byggi h/f kr. 20.000.00 og stefnda dánarbúi Jóns Eiríkssonar kr. 20.000.00, en síðastgreind fjárhæð skal renna í ríkissjóð.

Gjafsóknarkostnaður fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin laun skipaðs talsmanns aðaláfrýjanda, sem ákveðast kr. 40.000.00.

Gjafvarnarkostnaður stefnda dánarbús Jóns Eiríkssonar fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin laun skipaðs talsmanns þess, kr. 20.000.00.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Aðaláfrýjandi, Byggingasamvinnufélag Reykjavíkur, greiði gagnáfrýjendum, Gunnlaugi Halldórssyni og Guðmundi Kr. Kristinssyni, málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 20.000.00.

Aðaláfrýjandi greiði stefnda dánarbúi Jóns Eiríkssonar málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 20.000.00, er renni í ríkissjóð.

Aðaláfrýjandi greiði stefnda Byggi h/f málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 20.000.00.

Gjafsóknarkostnaður fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin laun skipaðs talsmanns aðaláfrýjanda, Páls S. Pálssonar hæstaréttarlögmans, kr. 40.000.00.

Gjafvarnarkostnaður stefnda dánarbús Jóns Eiríkssonar fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin laun skipaðs talsmanns þess, Tómasar Árnasonar hæstaréttarlögmans, kr. 20.000.00.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 22. janúar 1970.

Mál þetta, sem tekið var til dóms í dag, hefur Byggingasamvinnufélag Reykjavíkur hér í borg höfðað með stefnu, birtri 25. október 1967, gegn arkitektunum Gunnlaugi Halldórssyni, Hofi, Álftanesi, og Guðmundi Kr. Kristinssyni, Vesturbæ, Álftanesi, Jóni Eiríkssyni múrarameistara, Urðarstíg 15, Reykjavík, og Byggi h/f, einnig í Reykjavík, til greiðslu in solidum á skuld að fjárhæð kr. 910.268.00 með 8% ársvöxtum frá 27. febrúar 1964 til greiðsludags auk málskostnaðar að skaðlausu.

Stefndu krefjast sýknu af öllum kröfum stefnanda og að stefnanda verði gert að greiða þeim málskostnað að skaðlausu.

Í stefnu er af hálfu stefnanda m. a. gerð svofelld grein fyrir atvikum málsins:

„Á árinu 1957 lét stefnandi reisa vegna félagsmanna sinna fjölbýlishúsið Kleppsvegur 8-10-12-14-16 í Reykjavík. Í húsinu eru 12 fjögurra herbergja íbúðir, 12 þriggja herbergja íbúðir og 8 tveggja herbergja íbúðir, eða alls 32 íbúðir.

Eftir að íbúðirnar voru fullgerðar, tilteknir félagsmenn hlotið þær og farið að búa í þeim, komu í ljós byggingargallar, og hafa áhrif þeirra farið vaxandi með ári hverju. Íbúðarhafar undu þessu illa, og eftir nokkrar viðræður milli stjórnar húsfélagsins

og stjórnar stefnanda varð sameiginlegt álit þessara aðilja, að beina yrði bótakröfum á hendur þeim, sem byggðu húsið og báru faglega ábyrgð á verkinu. Féllst stjórn stefnanda á vegna hlutað-eigandi félagsmanna í heild að sækja málið í hendur viðsemj-endum sínum um bygginguna, þar eð þessum aðiljum hefði borið að gera bygginguna sómasamlega úr garði.

Til þess að fylgja málinu fram réð stefnandi lögmenn. Að ósk hans athugaði formaður húsfélagsins, Jens Hólmgeirsson, allar íbúðirnar og gaf skýrslu til bráðabirgða, dags. 3. desember 1962, um ástand íbúðanna, að því er snerti meinta byggingargalla. Beind-ust athuganir hans einkum að tvennu, sem mest hafði borið á: skemmdum á einangrunarlagi á gólfum og leka frá þaki og með útveggjum.

Skýrsla hans sýndi, að flestöllum íbúðunum var vant úrbóta vegna gólfskemmda eða leka eða vegna beggja þessara ástæðna. Varð að ráði, að ein íbúðanna, íbúð Andrésar Gilssonar að Klepps-vegi 10 á 2. hæð til hægri, skyldi sérstaklega tekin sem sýnishorn til skoðunar og mats dómkvaddra manna. Þess síðan leitað að ná samkomulagi við byggjendur hússins um bótagreiddslur vegna van-smíði og efnisgalla. Ef samkomulag næðist ekki, skyldi farið í prófmál fyrir dómstólum vegna íbúðar Andrésar Gilssonar og að þeim úrslitum fengnum leitað samkomulags eða dóms um bætur vegna sannanlegra byggingargalla annarra íbúða sambýlishússins á sama grundvelli.

Að beiðni lögmanna í umboði stefnanda voru 2 matsmenn dóm-kvaddir hinn 26. marz 1963. Þeim var falið að meta, hvað kosta mundi að lagfæra gólf íbúðarinnar, en skemmda hafði orðið vart í einangrunarlagi á gólfum flestra herbergja, og sums staðar kom sementsryk upp um samskeyti á gólfdukk. Í öðru lagi var matsmönnum falið að meta, hvað kosta mundi að fyrirbyggja raka, sem vart hafði orðið við á gólfum íbúðarinnar, og hvað kosta mundi að bæta úr gólfdukk af þessum sökum. Í 3.—5. lagi skyldu matsmenn meta meinta galla varðandi tengingu eldavélar, smíði og frágang hverfiglugga, hve mikið ætla megi, að íbúðin lækki í verði á almennum húsamarkaði vegna gallanna og hve hæfilegt sé, að íbúðareigandi fái í bætur fyrir óþægindi, á meðan viðgerð stæði yfir.

Hinn 1. nóvember 1963 skiluðu matsmenn matsniðurstöðu. Þó að stefnandi sé henni ekki sammála um allt, er matsgerðin lögð hér til grundvallar og stefndu sóttir til saka í máli, að því er snertir aðalbyggingargalla íbúðarinnar vegna skemmda á einangr-

unarlagi á gólfum og kostnað, er af því leiðir, beint og óbeint. Niðurstaða matsmanna að þessu leyti var samkvæmt sérstakri sundurliðun kr. 38.400.00, en matsmenn töldu, að úrbætur allra ágalla nemi kr. 39.500.00. Reikningur matsmanna hljóðar á kr. 2.600.00, og fyrir lögfræðilega aðstoð við matsbeiðni reiknar lögmaður stefnanda sér kr. 1.500.00, svo að matskostnaður reyndist alls kr. 4.100.00. Stefnukröfurnar eru í samræmi við aðallið mats- og málskostnaðarliðanna“.

Dómur féll í ofangreindu dómsmáli í bæjarþingi Reykjavíkur hinn 4. júlí 1966. Málinu var áfrýjað til Hæstaréttar, sem kvað upp dóm í málinu þann 13. febrúar 1968. Í forsendum dóms Hæstaréttar segir m. a. svo:

„Eins og rakið er í hinum áfrýjaða dómi, voru verulegir gallar á íbúð þeirri, sem mál þetta fjallar um. Sérstakrar einangrunar var þörf, þar sem geislahitalögn var í gólfplötunni. Í sérteikningu arkitektanna, aðaláfrýjenda Gunnlaugs og Guðmundar, var gert ráð fyrir, að 2.5 cm frauðsteypa yrði notuð sem einangrun á gólfín og 2 cm húðun þar ofan á, og dúkþykkt var áætluð 0.3 cm. Síðar var horfið frá að nota frauðsteypu sem einangrun. Um það segir svo í skýrslu arkitektanna: „Á sameiginlegum fundi með Ingvari Þórðarsyni, eftirlitsmanni Byggingasamvinnufélagsins, kom fram tillaga um að nota vikursandlögun á gólfín í íbúðarherbergjunum. Voru þá gerðar nokkrar hellur úr vikursalla og sementi í tilraunaskyni, í blöndunarhlutföllum 1:4, 1:5, 1:6 og 1:8. Hellur þessar voru reyndar ca. viku gamlar á þann hátt, að kanti stólfótar var þrýst á þær með mannsþunga. Ekki markaði sjáanlega á þremur sterkustu hellunum, og var þá leitað álits Ólafs Jenssonar verkfræðings á einangrunargildi þeirra. Talið var, að fullt styrkleikaöryggi og næg einangrun fengist með notkun á blöndunarhlutfalli 1:5, og var sú blanda því ákveðin til útfærslu. Ennfremur var talið rétt, að Ingvar Þórðarson ásamt múrarameistarar Jóni Eiríkssyni gengi úr skugga um gæði efnisins. Áherzla var lögð á, að þess yrði vandlega gætt að taka hitann af geislahitunarkerfinu, þar sem unnið væri og á meðan mesta hörðnunin færi fram, en síðan væri hitinn settur á og smá aukinn“. Aðaláfrýjandi Guðmundur hefur skýrt frá því, „að sama þykkt á steypa gólfplötu hafi átt að vera, þótt síðar yrði notuð vikursandlögun“. Segir hann, „að þeir arkitektarnir hafi gert ráð fyrir því, að þunnt þússningarlag kæmi ofan á vikurinn ca. 1—2 cm þykkt“. Aðaláfrýjandi Gunnlaugur kveðst hafa reiknað með, að þykkt lagsins yrði um $1\frac{1}{2}$ —2 cm. Engin sérteikning var

gerð af gólfínu, eftir að ákveðið hafði verið að nota vikureinangrun. Hinir dómkvöddu matsmenn, sem skoðuðu gólfið, segja í matsgerð sinni, að „til einangrunar hefur verið sett vikursteypa ofan á steinplötu, ca. 4 cm þykk og sléttuð. Hefur hún molnað og myndað polla og dældir í gólfið“. Í málinu hefur verið lagt fram sýnishorn af vikursteypu. Telur aðaláfrýjandi Gunnlaugur, að það sé af sömu gerð og vikursteypa sú, sem notuð var. Sýni þetta var lagt fyrir Rannsóknarstofnun byggingariðnaðarins, og í um-sögn stofnunarinnar, sem dagsett er 12. janúar 1968, segir svo um sýnið:

„Sýni, lagt fram sem gagn nr. 31 í rétti, reyndist vega 468 g og rúmmál þess 530 ml. Rúmþyngd steypunnar er því um 880 g/l. Slíkar sandvikursteypur eru yfirleitt festulitlar, ca. 20—50 kg/cm². Kúlufarapróf framkvæmt á sýninu með Frank kúlufara (hálf t höggálag) sýni eftirfarandi þvermál: 6.5, 7.2, 7.0, 7.2, 7.0, 7.5, 7.0, 7.2, 7.0, 7.0, eða meðalþvermál 7.05 mm. Próf þetta, sem framkvæmt er eftir þýzkum stöðlum, DIN 4240, hæfir ekki til notkunar við svo veikt efni sem umrætt sýni, enda er talið, að meira en 5.5 mm þvermál, — en það samsvarar 42 kg/cm² meðalfestu — séu óáreiðanleg til festuákvarðana. Af þessu má sjá, að festa er miklu minni en 40 kg/cm² og sennilega ekki mikið yfir 20 kg/cm² í sýninu. Nú er ljóst eftir tilkomu „pinnahæla“, að álag á efnið, óvarið sem gólfefni, gæti numið margfeldi af þessari tölu, og virðist því ljóst, að efnið er of veikt. Hins vegar blasir við, að festa þess er nægileg undir 18 mm slitlagi — (sýnið reyndist 32 mm að þykkt, en gólfilagsþykkt skv. öðrum málsskjölum mun vera 50 mm).

Málsskjöl lýsa því, að nauðsynlegt var að nota blautari hræru í ílögnina en notuð var í sýnið. Þetta táknar að öðru jöfnu, að ílögnin er veikari en sýnið, þar sem styrkleiki steypu stendur í beinu hlutfalli við vatns/sementshlutfallið“.

Eins og áður er greint, var vikureinangrunin mjög gölluð. Aðaláfrýjendurnir Gunnlaugur og Guðmundur sögðu fyrir um efni og blöndun nefndrar einangrunar og ákváðu þykkt slitlagsins ofan á vikrinum. Þessi einangrunaraðferð við geislahitalögn var þeim lítt kunn, eins og tilraunir þeirra bera með sér. Þrátt fyrir það fylgdust þeir frá upphafi eigi sem skyldi með framkvæmd verksins og hvernig einangrunin reyndist, þá er á hólminn kom. Aðaláfrýjandinn Jón Eiríksson múrarameistari hafði verkið á hendi. Honum var ljóst, að einangrunin fullnægði eigi þeim gæðaskilyrðum, sem gera bar til hennar. Ingvar Þórðarson trésmíða-

meistari fór með verkstjórn á heildarframkvæmdum byggingarinnar fyrir hönd stefnda Byggis h/f og annaðist kaup á vikursalla þeim, sem notaður var í einangrunina, en lét hvorki kanna gæði vikursins, svo sem arkitektarnir kváðust hafa gert ráð fyrir, né hafði nægilegt eftirlit með framkvæmd verksins. Af hendi allra aðaláfrýjenda og stefnda Byggis h/f hefur samkvæmt framansögðu verið sýnd vangæzla við undirbúning og framkvæmd vikureinangrunarinnar og eftirlit með henni, og verða þeir því að bera óskipt fjárábyrgð á tjóni gagnáfrýjanda.

Í héraði var því eigi hreyft af hálfu aðaláfrýjenda og stefnda, að krafa gagnáfrýjanda væri fallin niður fyrir fyrningu eða vangeymslu. Koma því þessar málsástæður eigi til álita hér fyrir dómi.

Samkvæmt þessu verða aðaláfrýjendur og stefndi Byggir h/f óskipt dæmdir til að greiða dómkröfur gagnáfrýjanda ásamt þeim vöxtum, sem krafizt er, svo og málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst kr. 20.000.00.

Dómsorð:

Stefndi þrotabú Verklegra framkvæmda h/f skal vera sýkn af kröfum gagnáfrýjanda, Byggingasamvinnufélags Reykjavíkur, í máli þessu, sem greiði þessum stefnda kr. 8.000.00 í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Aðaláfrýjendur, Gunnlaugur Halldórsson, Guðmundur Kr. Kristinsson og Jón Eiríksson, og stefndi Byggir h/f greiði óskipt gagnáfrýjanda kr. 33.800.00 með 8% ársvöxtum frá 5. marz 1960 til 29. desember s. á., 7% ársvöxtum frá þeim degi til 1. janúar 1965, 6% ársvöxtum frá þeim degi til 1. janúar 1966 og 7% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags, kr. 10.000.00 í málskostnað í héraði og svo málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 20.000.00.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum“.

Stefnandi reisir kröfur sínar á því, að gólf margra íbúðanna séu gölluð, en á þeim göllum beri stefndu fébótaábyrgð, sbr. lýsingu þá, sem gefin sé hér að ofan á þar greindri íbúð. Rétt hafi einnig þótt að stefna Byggi h/f til aðildar að sökinni, þar eð það félag hafi haft ýmsa milligöngu um mannaráðningu og efniskaup og ekki hafi enn verið séð, hvernig Hæstiréttur mundi líta á það atriði, þegar mál þetta var höfðað.

Í stefnu þess máls, sem hér er til úrlausnar, skýrir stefnandi svo frá, að ætlunin hafi verið, að mál það, sem dæmt var í Hæstarétti 13. febrúar 1968, „yrði prófmál, er gildi fyrir öll gölluð gólf

í sambýlishúsinu. En nú er ljóst, að samkomulag næst ekki á þeim grundvelli. Þessvegna hefur stefnandi látið dómkveðja með bréfi til yfirborgardómara hinn 21. júlí 1967 tvo óvilhalla, sérfróða menn til þess að skoða nokkrar íbúðir sambýlishússins Kleppsvegur 8-10-12-14, þ. e. 4 íbúðir í nr. 8, 1 íbúð í nr. 10, 3 íbúðir í nr. 12 og 2 íbúðir í nr. 14. Matsmenn skyldu meta framkomna galla á einangrunarlagi á gólfum herbergja í íbúðum þessum, leggja mat á kostnað við lagfæringar og hve hæfilegt sé, að íbúðareigandi fái í bætur fyrir að hafa búið við óþægindin vegna gallanna og vegna hugsanlegs brottflutnings úr íbúðinni, meðan lagfæring fer fram“.

Matsmenn skiluðu matsgerð, dagsettri hinn 9. október 1967, dómsskjal nr. 4. Í matsgerð komast matsmenn m. a. svo að orði:

„Jens Hólmgeirsson hefur gert tvær lýsingar á gólfunum, aðra undirritaða þ. 3. 12. 1962 og hina þ. 17. 1. 1967. Þessar lýsingar eru teknar upp í matsbeiðnina, og verður vikið að þeim síðar. . . Rétt þykir að taka þessar lýsingar upp í matsgjörðina og bæta við á hverjum stað athugunum frá skoðunargerð. Hér á eftir fara orðréttar lýsingar hverrar íbúðar innan gæsalappa og síðan athuganir okkar, auðkenndar með undirstrikaða orðinu skoðunargerð:

Kleppsvegur 8:

Íbúð Sigurðar Jónssonar, 2. hæð til hægri:

„Árið 1962. Dálítill vottur um gólfskemmdir í stofu, svefnherbergi og eldhúsi.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Gólfskemmdir virðast talsvert vaxandi, einnig í baðherbergi“.

Skoðunargerð: Smáskemmd út við dyr í stofu. Miklar skemmdir í öðrum herbergjum, greinilegar leiðaraskemmdir.

Íbúð Sigríðar Axelsdóttur, 2. hæð til vinstri:

„Árið 1962. Gólfskemmdir í stofu ekki sýnilegar, talsverðar í borðkrók og eldhúsi og einnig nokkrar í barnaherbergi og svefnherbergi.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Gólfskemmdir vaxandi. Eldhúsgólf talsvert holótt. Einnig vottur í stofu“.

Skoðunargerð: Miklar skemmdir í eldhúsi, borðkrók og gangi. Skemmdir í svefnherbergi og leiðararásir. Nokkrar skemmdir í stofu. Engar sjáanlegar í baðherbergi.

Íbúð Vals Guðmundssonar, 3. hæð til vinstri:

„Árið 1962. Talsverðar gólfskemmdir í öllum herbergjum, en þó mismunandi miklar. Fara vaxandi.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Gólfskemmdir mjög vaxandi. Sementsryk sjáanlegt með sumum þröskuldum og samkeytum gólfduks. Dúkur byrjaður að springa við holur í gólfi“.

Skoðunargerð: Mjög greinileg leiðararás í svefnherbergi og bollar. Allmiklar holur í stofu. Miklir gallar í öðrum herbergjum. Nokkrar viðgerðir höfðu verið gerðar.

Viðvirkjandi þessari íbúð óskuðu Gunnlaugur og Guðmundur eftir því, að bókað yrði, að hrærivél var á gangi hennar, þegar unnið var við gólf. Var þetta samkvæmt frásögn íbúðareiganda.

Íbúð Guðmundar Kjartanssonar, 4. hæð til vinstri:

„Árið 1962. Nokkrar gólfskemmdir í eldhúsi, svefnherbergi og borðkrók. Annars staðar lítt eða ekki.

Árið 1967. Gólfskemmdir, sem greint er frá í fyrri umsögn, fóru svo ört vaxandi, að húseigandi taldi ekki hægt að fresta viðgerð. Hún fór fram síðastliðið sumar. Áður en viðgerð fór fram, lét húseigandi fagmenn skoða gólf. og skrifa undir umsögn um þau, er hann geymir“.

Skoðunargerð: Viðgerð hefur farið fram nema í baðherbergi, en þar fundust ekki gallar. Bréf, dags. 4. ágúst 1966, undirritað af Guðbrandi Guðjónssyni og Jóni Gíslasyni, var lagt fram og lesið upp, sjá fylgiskjal nr. 3. Er þar skýrt frá göllum gólfsins, og segir síðan orðrétt: „Teljum við því óhjákvæmilegt, að lagt sé slitlag úr venjulegri sandlögum ofan á öll þau gólf, sem ekki hafa þegar hlotið þá meðferð“. Virðist svo sem viðgerð hafi þegar verið hafin, er þetta var ritað. Nánari lýsing á viðgerðum hefur ekki komið fram. Eftir reikningum að dæma hefur verið dúklagt og síðan lögð teppi í stofu, borðkrók og gang. Síðar verður vikið að þessum viðgerðum og framlögðum reikningum yfir þær.

Kleppsvegur 10:

Íbúð Jens Hólmgeirssonar, 1. hæð til hægri:

„Árið 1962. Miklar gólfskemmdir í borðkrók, svefnherbergi og eldhúsi. Einnig nokkrar í baði, stofu og svefnherbergi.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Mjög vaxandi gólfskemmdir í borðkrók, svefnherbergi og eldhúsi. Nokkur vottur á öðrum gólfum“.

Skoðunargerð: Miklar skemmdir á öllum gólfum nema í stofu, en þar voru nokkrir bollar. Leiðararákir voru í svefnherbergi.

Kleppsvegur 12:

Íbúð Huldu Bjarnadóttur á 2. hæð:

„Árið 1962. Töluverðar gólfskemmdir í öllum herbergjum nema stofu. Þar smávægilegar.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Gólfskemmdir talsvert vaxandi“.

Skoðunargerð: Meiri og minni pollar í öllum herbergjum, einna minnst í stofu.

Lögð var fram greinargerð frá íbúðareiganda og lesin upp. Sjá fylgiskjal nr. 4.

Íbúð Alberts Stefánssonar á 3. hæð:

„Árið 1962. Talsverðar gólfskemmdir í eldhúsi og baði. Nokkur vottur í hinum herbergjunum.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Gólfskemmdir mjög vaxandi“.

Skoðunargerð: Einstaka blettir í svefnherbergi, barnaherbergi og stofu, meira á gangi. Viðgerð hefur farið fram í baðherbergi og eldhúsi. Þröskuldar að stofu, svefnherbergi, eldhúsi og barnaherbergi voru lausir.

Íbúð Ámunda Sveinssonar á 4. hæð:

„Árið 1962. Miklar gólfskemmdir í eldhúsi og borðkrók. Töluverðar í svefnherbergi. Vottur í barnaherbergi og stofu. Skemmdirnar virðast vaxandi, segir eigandi. Hann gerði sjálfur við skemmdir í baðgólfi.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Gólfskemmdir hraðvaxandi“.

Skoðunargerð: Meiri og minni skemmdir í öllum herbergjum. Mjög greinilegar leiðararásir í stofu. Viðgerð í baðherbergi hafði ekki tekizt fullkomlega. — Eigandi hafði viðað að sér efni í parkettgólf og geymdi það í svefnherbergi.

Kleppsvegur 14:

Íbúð Jóhannesar Jenssonar, 2. hæð til vinstri:

„Árið 1962. Talsverðar gólfskemmdir í öllum herbergjum nema stofu og baði. Á stofugólfi þykkt teppi með filti undir, svo að erfitt er að kanna skemmdir.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. Ástand gólfanna fór svo hraðversnandi, að eigandi taldi eigi hjá því komizt að gera við öll gólf í borðkrók, stofu, bóndaherbergi, eldhúsi og gangi. Viðgerðin fór fram s.l. sumar. Ógert er við gólf í svefnherbergi, barnaherbergi og baðherbergi. Þau þarfnast einnig viðgerðar“.

Skoðunargerð: Viðgerðin var framkvæmd á þann hátt, að dúkar voru teknir upp, öll vikursteypa fjarlægð og lagt í með múr (þ. e. án einangrunar). Síðan var aftur dúklagt. Í baðherbergi kom ryk upp á milli gólfplatna. Í svefnherbergi allmiklar lautir og virtust fylgja leiðara. Í þessu herbergi höfðu gallar aukizt mjög, eftir

að hætt var að nota það sem svefnherbergi hjóna. Það er nú að nokkru leyti dagstofa. Skemmdir í barnaherbergi.

Íbúð Bjarna Guðjónssonar, 3. hæð til vinstri:

„Árið 1962. Talsverðar gólfskemmdir í forstofu og eldhúsi. Einnig vottur í svefnherbergi. Skemmdirnar virðast fara vaxandi.

Árið 1967. Vísast til fyrri umsagnar. S.l. sumar setti eigandi trégólfparkett í stofu, borðkrók, gang og eldhús, þar sem hann taldi ástand gólfanna óviðunandi. Skemmdir sýnilega byrjandi í svefnherbergi“.

Skoðunargerð: Parkett hafði verið lagður á stofu, borðkrók, eldhús og gang. Í svefnherbergi og barnaherbergi voru smáskemmdir. Í teppalögðu herbergi fannst ekki skemmd, en eigandi taldi, að bolli hefði verið innan við dyr.

Seinni dag framhaldsskoðunargerðar var að lokum gengið aftur í íbúð Ámunda Sveinssonar á 4. hæð í nr. 12. Skorið var úr dúkn-um frammi við dyr í stofu. Greinileg leiðararás lá um blettinn, og skemmdir fylgdu henni. Undir pappa, sem var undir dúknum, var örlítið fastara fyrir, að því er virtist vegna líms. Á bili leiðarans var nokkuð lausara en til hliðar við hann. Þykkt vikursteypunnar var ca. 4,5 cm. Vikursteypan var athuguð undir þröskuldi á stofudyrum og á gangi. Einnig á þessum stöðum var steypan laus og þykktin 4—5 cm.

Okkur hefur borizt yfirlit yfir útlagðan kostnað vegna viðgerða á íbúðum Bjarna Guðjónssonar og Guðmundar Kjartanssonar, sjá fylgiskjal nr. 5 og 6. Gunnlaugi Halldórssyni og Guðmundi Kr. Kristinssyni var gefinn kostur á að athuga þessi yfirlit, og sendi Gunnlaugur matsmönnum bréf þar að lútandi, dags. 29. 9. '67, sjá fylgiskjal nr. 9.

Yfirlit yfir kostnað vegna viðgerða á íbúð Jóhannesar Jenssonar liggur ekki fyrir, sbr. bréf eigandans frá 18. ág. s.l., sjá fylgiskj. nr. 8. Stefán B. Einarsson og Pétur Á. Þorgeirsson hafa gert lýsingu á, hvernig viðgerðinni var hagað, dags. 18. ág. s.l., sjá fylgiskj. nr. 8.

Á öllum gólfum þeirra íbúða, sem meta skal, nema í einu baðherbergi, fundust einhverjar skemmdir. Ef fyrri lýsingar og skoðunargerðin eru bornar saman, er auðsætt, að skemmdir fara stöðugt vaxandi. Ef umgangur vex vegna breyttra nota herbergjanna, koma fram skemmdir, þar sem þær voru ekki áður. Af þessu er ljóst, að viðgerð einstakra bletta er tilgangslaus. Reynslan af slíkum viðgerðum sýnir þetta einnig. Það er því ekki um annað að ræða en gera við öll gólf.

Í matsgjörð Magnúsar Vigfússonar og Ásm. Ólasonar (sjá fylgiskjal nr. 10) segir um tilhögun viðgerðar: „Sjáum við ekki annað ráð en taka dúkinn upp, fjarlægja vikurinn og setja í staðinn einangrun, t. d. kork, vírnet og múrhúð, og má sennilega nota gólfdukinn að miklu leyti aftur“.

Þessi tilhögun viðgerðar fullnægir þeim kröfum, sem gera þarf til gólfagsins. Hún gefur næga hitaeinangrun og slitþol. Hæð gólfplatans og áferð er eins og til var ætlað. Aðferðin er margreynd og örugg í framkvæmd. Þar sem hún er lögð til grundvallar í matsgjörð prófmálsins, virðist einnig eiga að gera það hér, nema gild rök mæli þar á móti.

Við höfum áætlað kostnað viðgerðarinnar. Gerum við þá ráð fyrir, að gerðar verði ráðstafanir til að verja timbur og málningu, að einangrað verði með 0,8 cm þykku plasti, 35 kg. þungu á m², rapidneti til styrktar múrlagningu og því, að dúkinn megi nota að mestu leyti aftur. Kostnaður telst okkur til, að sé kr. 471.00 fyrir hvern fermetra.

Við teljum, að viðgerðirnar muni taka 3—4 vikur, og eru íbúðirnar ekki íveruhæfar á meðan. Bætur vegna afnotamissis er mjög erfitt að meta. Raunverulegur kostnaður fer eftir fjölskyldustærð og aðstæðum, innbúi o. s. frv. Við höfum metið bæturnar jafnar fyrir allar íbúðirnar, þ. e. ekki eftir stærð þeirra, á kr. 11.200.00. Mat okkar er miðað við það, að höfð verði samvinna um útvegum leiguhúsnæðis.

Meiri háttar viðgerðir hafa verið gerðar í þremur íbúðum, og hefur í þeim öllum verið hafður annar háttur á en margnefnd matsgjörð lagði til (hér eftir nefnd matstilhögun). Í matsbeiðninni er okkur falið að leggja mat á þessar viðgerðir, bæði tæknilega og kostnaðarlega. Við það mat og samanburð við matstilhögunina munum við hafa eftirfarandi í huga:

a) Eru tæknilegar kröfur uppfylltar.

b) Er kostnaðurinn meiri eða minni en við matstilhögunina.

Tilhögun, sem ekki fullnægir a), kemur vissulega ekki til greina.

Íbúð Jóhannesar Jenssonar. Viðgerðarháttum hefur verið lýst hér að framan. Hér álitum við skilyrði a) ekki uppfyllt vegna þess, að hitaeinangrun vantar. Við skoðunargerð var svo frá skýrt, að gólfíð væri ekki óþægilega heitt, en íbúðin dregur til sín meiri hita frá hæðinni fyrir neðan en til er ætlað. — Bæta má úr þessu með einangrandi plötum, t. d. korkparketti.

Íbúð Guðmundar Kjartanssonar. Hér að framan er getið um

tillögur tveggja fagmanna um viðgerðir á gólfunum. Við skoðunargerð förum við fram á að fá lýsingu af því, hvernig viðgerðin var framkvæmd, en hún hefur ekki borizt. Fór því annar okkar, Indriði Nielsson, á staðinn þ. 30. sept. s.l. til frekari athugana. Í barnaherbergi, en þar er dúklagt, boraði hann á þremur stöðum í gegnum góflagið. Lagið var alls 4,0—4,5 cm á þykkt og þétt efra lag (múr) 2,0—2,5 cm. Á gangi var borað á tveimur stöðum í gegnum teppi. Múrlagið var þar einnig 2,0—2,5 cm, en borinn var of stuttur til að ná niður í góflplötuna. Hæð gólfsins virtist nokkurn veginn eðlileg með tilliti til þröskulda, og hvergi hafði verið tekið neðan af hurðum. Gallar fundust ekki á gólfinu.

Svo virðist sem hluti vikursteypunnar hafi verið skafinn upp og sandlögun, 2,0—2,5 cm þykk, lögð þar ofan á. Það, sem eftir er af vikursteypunni, veitir næga hitaainangrun, en að öðru leyti álitum við skilyrði a) ekki uppfyllt. Slitlagið er að okkar dómi ekki nógu traust. Enn hafa gallar ekki komið fram, en reynslutíminn, ca. eitt ár, er of skammur.

Íbúð Bjarna Guðjónssonar. Viðgerðin í þessari íbúð var framkvæmd á þann hátt, að fyllt var í holurnar og síðan lagður plötuparkett á ca. 50.00 m² af gólfunum. Við álitum, að kröfur skv. a) séu uppfylltar.

Reikningar yfir kostnaðinn liggja fyrir, sjá fylgiskjal nr. 6. Samtals var kostnaðurinn kr. 33.599.74, eða ca. 672.00 kr./m², og er það heldur lægra en við áætluðum þessa aðferð. Sá góflflötur, sem gera þarf við í þessari íbúð, er 81,10 m², og mundi viðgerðin alls kosta kr. 54.500.00 á verði reikninganna. Matstilhögunin mundi kosta, að mati okkar, kr. 38.200.00, en þar við bætist afnotamissir, sem metinn var á kr. 11.200.00, eða kostnaður alls kr. 49.400.00, og er því parkettviðgerðin dýrari en með matstilhöguninni. Samanlagður kostnaður matstilhögunarinnar er álíka hár og viðgerð með parketti fyrir minnstu íbúðina, en lægri fyrir allar hinar.

Gólfín hækka um rúma 2.00 cm, og mun því þurfa að lagfæra þröskulda og hurðir. Skerðing lofthæðarinnar skiptir e. t. v. ekki miklu máli, en þó er henni mótmælt í greinargerð Huldu Bjarnadóttur, sjá fylgiskjal nr. 4.

Að öllu athuguðu lítum við svo á, að miða beri bætur við eina tilhögun viðgerðar og að sú tillaga, er fram kemur í matsgjörðinni, henti bezt til þess. Framlagða reikninga þarf því ekki að athuga frekar og sá óhagur, sem menn kunna að hafa gert sér

með þeim viðgerðum, er gerðar hafa verið, sé matinu óviðkomandi.

Við treystum okkur ekki til að meta „bætur fyrir óþægindi af því að hafa búið við (þessi) vandkvæði vegna gallanna“ (sjá matsbeiðni).

Mat okkar nær til viðgerðarkostnaðar og afnotamissis af íbúðunum, meðan á viðgerð stendur.

Íbúð Sigurðar Jónssonar	
Viðgerðarkostnaður	kr. 23.930.00
Íbúð Huldu Bjarnadóttur	
— Alberts Stefánssonar	
— Ámunda Sveinssonar	
Viðgerðarkostnaður	— 28,870.00
Íbúð Jens Hólmgeirssonar	
— Sigríðar Axelsdóttur	
— Vals Guðmundssonar	
— Guðmundar Kjartanssonar	
Viðgerðarkostnaður	— 29.720.00
Íbúð Bjarna Guðjónssonar	
— Jóhannesar Jenssonar	
Viðgerðarkostnaður	— 38.200.00
Bætur fyrir afnotamissi, meðan á viðgerð stendur, hver íbúð	— 11.200.00“.

Stefnandi bendir á, að matsmenn tilgreini, að fyrir liggi kostnaðarreikningur yfir viðgerð á íbúð Bjarna Guðjónssonar og hafi kostnaður reynzt um kr. 672.00 pr. m², og sé það heldur lægra en þeir hafi áætlað við þá aðferð, sem við var höfð að fylla í holur og leggja síðan plötuparkett á hið gallaða gólf. Þessa aðferð álitur stefnandi öruggasta, og eru aðalkröfur stefnanda á því byggðar. Segir stefnandi, að niðurstaða matsmanna sé þannig, að beinn viðgerðarkostnaður nemi sem næst kr. 417.820.00. Þessi niðurstaða sé ótrúlega lág og aðferðin ekki eins örugg og parkettlagning. Með hliðsjón af hlutföllunum kr. 471.00 pr. m² á móti kr. 672.00 pr. m² ætti dýrari aðferðin að kosta kr. 598.268.00. Síðan segir stefnandi:

„Matsmenn mátu ekki bætur fyrir óþægindi vegna liðins tíma né heldur hefur verið metið, hve hæfilegt sé að áætla, að íbúðirnar missi í verðgildi sínu vegna óorðs, sem þær fá á sig sökum gallanna, þó að við þá verði gert, og vegna þess m. a., að rými

íbúðanna minnkar vegna viðgerðanna. Fyrir þetta álitur stefnandi hóflegt að krefjast kr. 20.000.00 pr. íbúð, en leggur þetta að öðru leyti á vald dómsins.

Allar eru kröfur stefnanda settar fram með fyrirvara um að setja fram hærri kröfur síðar í framhaldsstefnu, ef ástæður kunna að liggja til þess.

Kröfur stefnanda sundurliðast þannig:

1. Vegna viðgerða á göllum 10 íbúða kr. 598.268.00
2. Vegna óþæginda og kostnaðar, á meðan viðgerð stendur yfir — 112.000.00
3. Vegna óþæginda fyrir liðinn tíma og lækunar á verðgildi íbúða — 200.000.00

Alls kr. 910.268.00

og vextir og málskostnaður sem fyrr greinir, þ. á m. greiðslur til matsmanna, kr. 31.200.00.

Varakröfu setur stefnandi fram um greiðslu samkv. lið 1, kr. 417.820.00, en að öðru leyti óbreyttar kröfur“.

Þann 13. janúar 1969 voru dómkvaddir þrír matsmenn samkvæmt ósk lögmanns hinna stefndu arkitekta. Matsmenn þessir skiluðu matsgerð, sem dagsett er 3. september 1969. Í matsbeiðni er þess óskað, að matsmennirnir segi til um orsakir gólfskemmda í tilgreindum íbúðum í húsinu Kleppsvegi 8—16. Jafnframt voru þeir beðnir um að gera samanburðarathugun á frágangi greindra gólfa og fyrirmælum þeim, er arkitektar segjast hafa gefið. Í matsgerðinni, dskj. nr. 28, segir m. a. svo:

„Skrá um skoðun á íbúðum og töku sýnishorna.

Kleppsvegur nr. 8.

Íbúð 2. h. h. Eigandi Sigríður Axelsdóttir.

Lýsing ástands: Í eldhúsi er los á gólfflisum og holur (ójöfnur) við dyr. Í innriforstofu, herbergi og stofu eru holur við dyr.

Sýnishorn nr. 5, í stofu nær dyrum á sléttum, ekki holóttum, fleti. Gólfpappi laus, borkjarni heill, engin merki um slitlag á vikurlaginu. Þykkt vikurlags að steyptri plötu 2,8 cm.

Íbúð 3. h. v. Eigandi Valur Guðmundsson.

Lýsing ástands: Ástand gólfa yfirleitt slæmt. Leiðararás í svefnherbergi áberandi.

Íbúð 4. h. v. Eigandi Guðmundur Kjartansson.

Lýsing ástands: Viðgerð hefir farið fram á öllum gólfum í íbúðinni nema baðherbergi, en þar finnast einkenni skemmda við dyr og við handlaug.

Samanburður. Íbúð athuguð til samanburðar. Ekki talin upp á skrá í matsbeiðni.

Íbúð 4. h. h. Eigandi Jónína Jafetsdóttir.

Lýsing ástands: Gólfskemmdir áberandi í gangi, baðherbergi og í eldhúsi, en ekki í stofu.

Kleppsvegur nr. 10.

Íbúð 1. h. h. Eigandi Jens Hólmgeirsson.

Lýsing ástands: Svefnherbergi, gangur borðst. (hall) og eldhús, gólf víða óslétt (holótt). Í svefnh. sést leiðararás greinilega. Í herbergi (kontór) og í stofu eru ójöfnur við dyr.

Sýnishorn, nr. 1, herbergi nær miðju, flötur sléttur, borkjarni heillegur, en veikur viðkomu, engin merki um slitlag. Þykkt vikurlags að steyptri plötu 2,6 cm. Sýnishorn, nr. 2, herbergi nær dyrum, merki um dæld, borkjarni molnaður, engin merki um slitlag. Þykkt vikurlags að steyptri plötu 2,5 cm.

Kleppsvegur nr. 10.

Sýnishorn, nr. 3, í borðstofu (hall), flötur ósléttur, borkjarni molnaður, engin merki um slitlag. Þykkt vikurlags að steyptri plötu 3,1 cm. Sýnishorn, nr. 4, innst í gangi (forst.), í jaðri holu, borkjarni molnaður, engin merki um slitlag. Þykkt vikurlags að steyptri plötu 3,7 cm.

Kleppsvegur nr. 12.

Íbúð 2. h. Eigandi Hulda Bjarnadóttir.

Lýsing ástands: Verulegar skemmdir á öllum gólfum.

Íbúð 3. h. v. Eigandi Albert Stefánsson.

Lýsing ástands: Ójöfnur (holur) áberandi á öllum gólfum og sumstaðar holt undir þröskulda. Gólf í baðherbergi er nýlega viðgert. Sýnishorn, nr. 6, í borðstofu nær svefnh.dyrum, flötur sléttur, í holuðri, gólfpappi laus, engin merki um slitlag. Þykkt vikurlags að steyptri plötu 3,3 cm.

Íbúð 4. h. v. Eigandi Ámundi Sveinsson.

Lýsing ástands: Gólfín hafa öll verið endurlögð, parket.

Kleppsvegur nr. 14.

Íbúð 2. h. v. Eig. Jóhannes Jensson.

Lýsing ástands: Barnaherbergi mjög óslétt og leiðararásir greinilegar. Í baðherbergi eru holur við handlaug og við dyr. Önnur gólf viðgerð. Sýnishorn, nr. 7, í svefnherbergi nær dyrum þvert

yfir leiðararás, borkjarni laus, slitlag ekkert. Þykkt vikurlags að steyptri plötu 2,8 cm.

Íbúð 3. h. v. Eigandi Bjarni Guðjónsson.

Lýsing ástands: Í svefnherbergi, barnaherbergi og kontór finnst að ójöfnur á nokkrum stöðum. Í baðherbergi er los á gólfhlísu. Önnur herbergi viðgerð, parket.

Kleppsvegur nr. 16.

Íbúð 2. h. v. Eigandi Trausti Friðbergsson.

Lítilsháttar skemmdir eru í gangi íbúðarinnar.

Samanburður. Íbúð athuguð til samanburðar. Ekki talin upp á skrá í matsbeiðni.

Kjallaragangar:

Nr. 8 og nr. 10. Í gólfum er nokkuð af holum og sprungum. Ílögnin virðist veik. Í þurrkherb. nr. 3 er gólf holótt.

Nr. 12 og nr. 14. Útlit gefur ekki ástæðu til sérstakra athugasemda. Slitlag virðist þó mjúkt.

Nr. 14 og 16. Gólfíð er víða með holum og sprungum. Sýnishorn, nr. 8, innst í gangi nr. 14, gengt rafmagnstöflu. Þykkt slitlags á steyptri plötu 3,3 cm.

Rannsókn á sýnishornum.

Af sýnishornum þeim, sem tekin voru og getið er hér að framan, eru þrjú send til efnarannsóknar á Rannsóknastofnun Iðnaðarins, sjá fylgiskjal I. Sýnishorn þessi eru í skránni hér að framan merkt nr. 6, nr. 7 og nr. 8. Til samanburðar var og rannsakað fyrrnefnt sýnishorn, sem var í vörzlu Hæstaréttar. Á Rannsóknastofnun byggingariðnaðarins voru sýnishorn nr. 4, nr. 5 og nr. 6 athuguð með tilliti til styrkleika, svo sem greint er frá hér síðar.

Efnarannsóknin miðaði að því að fá hugmynd um blöndunarhlutföll, þ. e. magn sements og fylliefna. Af skýrslu rannsóknastofnunarinnar, fylgiskjal I, verður þetta eigi greint beint, og því eru tölurnar nánar skýrðar hér á eftir.

Á rannsókn af þessu tagi eru oft þeir annmarkar, og svo er hér, að ekki eru tiltæk til samanburðar upprunalegu efnin, hrein. Í rannsóknaraðferðinni, ASTM C85-66, er reynt að ráða bót á þessu með því að taka samstæðar mælingar, annarsvegar á steypunni sem heild og hinsvegar á sýrupvegnum, „sementsfríum“ hluta steypunnar af ákveðinni kornastærð, hér á milli sigta nr. 6 og nr. 50, þ. e. kornastærð milli 3,4 og 0,3 mm. Þessi hluti, nefndur „sandur“, er notaður til leiðréttinga á niðurstöðum mælinga á steypunni. Með þessum leiðréttingum líta niðurstöðurnar þannig út:

Merki.	Steypa, leiðr.		Sementsinnih.		Bl. hlutf.		Bl. hlutf.	
	SiO ₂	CaO	m/vSiO ₂	m/vCaO	m/v	þunga	m/v	rúmmál.
Nr. 6	4,4	16,4	26,0	28,0	1:3	1:2,6	1:5,7	1:5,1
Nr. 7	4,6	17,7	33,0	30,0	1:2	1:2,4	1:4	1:4,7
Nr. 8	5,9	11,5	41,0	19,0	1:1,4	1:4,2	1:1,3	1:3,8
Dómsýnish.	1,9	14,8	15,0	27,5	1:5,7	1:2,6	1:11	1:5,2

Í útreikningum á blöndunarhlutföllum, miðað við (m/v)þunga og rúmmál, er í fyrri dálkinum reiknað út frá kísilsýru, SiO₂, en í þeim síðari út frá kalki, CaO. Reiknað er með, að rúmþyngd sements sé 1,6, vikurs 0,8 og sands (nr. 8) 1,8. Miðað er við, að sement innihaldi 21% SiO₂ og 63% CaO.

Svo sem tölurnar sýna, skortir nokkuð á um samræmi, sérstaklega að því er varðar sýnishorn nr. 8 og dómsýnish. Í hinu fyrra er sement reiknað út frá kísilsýru mjög hátt og herra en líkur eru til, að komi til greina með hliðsjón af ástandi kjallaragólfa. Þetta háa gildi bendir hinsvegar til, að sandurinn hafi verið leirborinn og að leiðrétting vegna fylliefna sé óraunhæf. Í hinu síðara, dómsýn.h., er sement reiknað út frá kísilsýru óhæfilega lágt og mikið lægra en upplýsingar um tilraunasteypunar gefa til kynna. (Sjá hæstaréttarmálið nr. 161/1966, skjöl A—C, bls. 42). Innihald sements í þessu sýnishorni, reiknað út frá kalki (CaO), er hinsvegar í góðu samræmi við þá blöndun, sem ákveðið var að nota. Síðari rannsókn, fylgiskjal II, heildarinnihald karbonata, CO₂, í dómsýnish. og blöndu af nr. 6 og nr. 7 vekja nokkurn vafa um blöndunarhlutföllin, sérstaklega að því er varðar hið fyrr nefnda. Fleira kemur hér til, sem veldur því, að þessar mælingar verða vart taldar nægilega tryggar til að grundvalla leiðréttingar á þeim.

Fyrr í þessari greinargerð er greint frá töku sýnishorna og mælingum og athugunum, sem gerðar voru í sambandi við það. Þykktarmælingar á vikurlaginu á þeim 7 sýnishornum, sem tekin voru, sýndu þykkt sem hér segir: Mál í cm. 2,8, 2,6, 2,5, 3,1, 3,7, 3,3, 2,8.

Hvergi varð þess vart, að slitlag, þ. e. sand-sementslögum, hefði verið lögð ofan á vikurlagið. Af lýsingum á ástandi gólfa verður ljóst, að holumyndun er einkum þar, sem umgangur er mikill, þ. e. á göngum, við dyr o. s. frv. Styrkleikamælingar og styrkleikaútreikningar, sem gerðir hafa verið og hér verður greint frá, gefa nokkra hugmynd um orsakir til þessa.

Styrkleikamælingar, kúlufarapróf DIN 4240, á sýnishornum

nr. 4, nr. 5 og nr. 6 gáfu þessar niðurstöður. (Notaður var Frank kúlufari):

Nr.	Mælingar í mm.	Meðaltal, mm.
4	8,5, 6,8, 8,0, 7,0, 8,0, 8,2	7,7
5	6,1, 7,0, 6,9, 7,0, 7,7, 7,5, 6,4	6,9
6	8,0, 7,5, 8,5, 8,0, 8,3, 7,3	7,9
Dómsýnish., sjá dómskjal nr. 161/1966 C—K		7,05

Eins og fram kemur í nefndri greinargerð nr. 161/1966, GK, bls. 3, er styrkleikamæling með þessari aðferð ekki ætluð fyrir svo veik efni sem þessi. Miðað er við, að max. „impression“ sé 5,5 mm, en það samsvarar ca.: 40 kg/cm². Mælingarnar hafa þó þýðingu til samanburðar á sýnishornunum. Niðurstöður mælinganna gætu þýtt, að styrkleikinn væri aðeins 10—20 kg/cm². Styrkleiki af þeirri stærðargráðu er fjarri því að vera nægilegur við venjulegar aðstæður. Styrkt ílagningarlag, 1—2 cm á þykkt, ofan á hina veikku vikursteypu myndi hinsvegar orsaka dreifingu álagskrafta, þannig að gólf þannig frágengin þyldu eðlilega notkun.

Niðurstöður.

1. Greinargerð um skoðun á íbúðunum og athuganir á styrkleika vikursteypunnar sýna, að vikurundirlagið er of veikt til notkunar sem óvarið undirlag undir gólfduík. Hvergi varð vart við, að slitlag (ílögn) væri ofan á vikurlaginu.

2. Efnagreining vikursteypunnar bendir til, að fylgt hafi verið fyrirmælum arkitekta varðandi blöndunarhlutföll efnis. Ennfremur sýna mælingar, að þykkt vikurlagsins er í samræmi við fyrirmælin. Hinsvegar fannst hvergi slitlag ofan á vikrunum.

3. Athugun á tveimur íbúðum, sem ekki voru tilgreindar í matsbeiðninni, sýna sömu einkenni gólfskemmda og þær, sem fjallað var um í beiðninni.

4. Athugun á kjallaragólfum, gangar í kjallara, leiddi í ljós holur og sprungur allvíða í ílagningarlagi. Lausleg athugun á staðnum sýndi, að lagið var óeðlilega veikt. Efnagreining bendir til, að steypan sé blönduð í venjulegum hlutföllum. Sandurinn er augljóslega leirborinn. Við skoðunargerð, 22. febr., komu fram upplýsingar um, að frostskemdir kynnu að vera á kjallaragólfum“.

Stefndi Byggir h/f styður sýknukröfu sína í máli þessu fyrst og fremst þeim rökum, að kröfur stefnanda séu niður fallnar vegna vangeymslu eða fyrndar. Bygging umræddra íbúða hafi

hafizt á árinu 1955, en þegar leið fram á árið 1957, hafi mikill hluti íbúðareigenda verið fluttur í íbúðir sínar. Gallar hafi strax komið í ljós á vikurgólfum, þegar farið var að ganga um þau. Ljóst sé því, að öllum aðiljum hafi verið gallarnir ljósir þegar á árinu 1957. Verði að telja, að fyrning hefjist, þegar verki er skilað eða í síðasta lagi, þegar gallarnir séu öllum ljósir. Ekki sé stefnt í máli þessu fyrr en um tíu árum síðar.

Samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905 fynnist kröfur vegna „vinnu og hvers konar starfa, sem er í té látin“ á fjórum árum. Kröfur í þessu máli séu byggðar á því, að vinnu og starfa hafi verið svo áfátt, að skaðabótaskyldu valdi. Einnig telur þessi stefndi, að kröfur stefnanda séu fallnar niður vegna vangeymslu, þar sem stefnandi hafi dregið svo lengi að krefja þær, enda sé stefndu gert erfitt um gagnkröfur, þegar svo langt sé um liðið. Þessi stefndi telur greiðslu þá, er hann fékk fyrir vinnu við hverja íbúð, þ. e. ráðningu fagvinnuhópa og útvegum efnis, kr. 2.500.00, vera svo lága, að ekki sé hægt að telja hann ábyrgan að einu leyti, enda sé vafasamt, að hann hefði fengið keypta ábyrgðartryggingu fyrir hverja íbúð fyrir þá fjárhæð. Ef hann verði talinn bera fulla skaðabótaskyldu, kveðst hann áskilja sér rétt að leggja fram reikning fyrir full umsjónarlaun. Komi þá slíkur reikningur til skuldajöfnunar.

Stefndi Jón Eiríksson, sem er löggiltur múrarameistari, bendir á, að stefnandi hafi í október 1955 byrjað að reisa fjölbýlishúsið Kleppsveg 8—16, alls 32 íbúðir. Stefnandi hafi ráðið hann og fagvinnuhóp hans til starfans. Kveðst þessi stefndi hafa ritað á samþykktan uppdrátt hússins og þar með tekið að sér sem múrsmiður þessar mannvirkisframkvæmdir á því verksviði. Með þessari áritun kveðst þessi stefndi hafa tekið á sig ábyrgð þess, að framkvæmdir yrðu í samræmi við uppdrætti, veitt leyfi, lög og reglur. Er verkið var unnið, hafi verið hér í gildi byggingarsamþykkt nr. 195/1945 með breytingum, er á henni höfðu verið gerðar. Þessi stefndi telur, að hér hafi verið um að ræða verksamning milli hans og stefnanda, þar sem hann hafi tekið að sér gegn endurgjaldi að sjá um framkvæmd verksins og árangur þess hafi verið á hans ábyrgð en ekki stefnanda. Ef hann sé bótaskyldur, þá sé um bótaábyrgð innan samnings að ræða. Múrsmíði innanhúss hafi verið framkvæmd á tímabilinu ágúst til desember 1956, þ. á m. hafi verið lagt í gólf íbúðanna á fyrrgreindum tíma, allt eftir því sem verkið vannst. Sýknukröfu sína í málinu styður þessi stefndi fyrst og fremst þeim rökum, að krafan á hendur honum sé fallin

niður vegna vangeymslu, sbr. ýmis ákvæði kaupalaga, eða fyrnd sakir vangeymslu forráðamanna stefnanda eða aðgerðarleysis þeirra. Í stefnu sé því haldið fram, að húsin séu byggð árið 1957. Þessari tímaákvörðun sé andmælt. Þessi stefndi telur, að fyrningarfrestur skaðabótakröfu sem þessarar sé fjögur ár, sbr. 1. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905 um fyrningu skulda og annarra kröfuréttinda. Fjögurra ára fyrningarfresturinn hafi verið löngu liðinn, þegar stefna var birt í máli þessu þann 25. október 1957. Samkvæmt þessu beri að taka sýknukröfu hans til greina.

Hinir stefndu arkitektar, Guðmundur Kr. og Gunnlaugur, styðja sýknukröfu sína þeim rökum, að hugsanleg krafa stefnanda á hendur þeim sé fyrnd og/eða glötuð fyrir sakir vangeymslu stefnanda og aðgerðarleysis. Húsin séu byggð, að því er segir í stefnu, árið 1957. Hvenær gólfunum var skilað í hverri íbúð, sé alls óupplýst, og raunar vefengja þeir, að þetta tilgreinda ártal sé rétt sem byggingarár blokkanna. Í öðru lagi mótmæla þeir því, að þeir beri skaðabótaábyrgð í þessu máli. Telja þeir, að gallar þeir, sem fram hafi komið, beri með sér auðkenni þess, að rekja megi þá til ákveðinna ábyrgra aðilja, og komi því ekki til greina takmörkuð eftirlitsskylda þeirra sem arkitekta.

Allir hinir stefndu hafa mótmælt matsgerðinni á dskj. nr. 4 sem rangri og einstökum kröfuliðum stefnanda sem allt of háum.

Við munnlegan málflutning voru lögmenn aðilja að því spurðir, hvort aðiljar málsins hefðu gert sérstakt samkomulag um, að málið varðandi íbúð Andrésar Gilssonar, sem dæmt var í Hæstarétti 13. febrúar 1968, skyldi skoðast sem prófmál um íbúðir þær, sem mál þetta fjallar um. Lögmaður stefnanda og lögmaður hinna stefndu arkitekta, sem hafa verið málflytjendur í báðum málunum, lýstu því yfir, að um ekkert slíkt samkomulag hefði verið að ræða, en engin mótmæli hefðu komið fram í flutningi fyrra málsins um, að það væri prófmál. Lögmenn stefndu Jóns og Byggis h/f kváðust ekki vita til þess, að um neitt slíkt samkomulag væri að ræða, og mótmæltu því, að samningur hefði komið á um það atriði með öðrum hætti, enda þyrfti að semja sérstaklega um það, ef það ætti að vera skuldbindandi fyrir stefndu.

Telja verður, að krafa stefnanda í máli þessu fyrnist á fjórum árum samkvæmt 1. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905 um fyrningu skulda og annarra kröfuréttinda. Gögn málsins gefa glögglega til kynna, að meginhluti þeirra galla, sem stefnandi byggir kröfur sínar á, voru komnir í ljós meira en fjórum árum fyrir birtingu stefnu

í máli þessu hinn 25. október 1967, en eins og á stendur, verður að líta svo á, að upphaf fyrningarfrestsins miðist við það, þegar gallanna varð vart, enda verður gegn mótmælum stefndu og með tilliti til málavaxta að öðru leyti eigi svo á litið, að það umtal, sem áður er lýst í stefnu fyrra málsins, þess efnis, að það mál skyldi vera prófmál, sé með þeim hætti, að það standi í vegi fyrir þessari niðurstöðu. Krafa stefnanda er því niður fallin fyrir fyrningu, og ber því að sýkna stefndu í málinu af þeirri ástæðu, en eins og málið liggur fyrir, eru ekki efni til að fjalla frekar um aðrar málsástæður aðilja.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Bjarni K. Bjarnason borgardómari kvað upp dóm þennan ásamt meðdómendunum Diðrik Helgasyni múrarameistara og Braga Þorsteinssyni byggingaverkfræðingi.

Dómsorð:

Stefndu, Gunnlaugur Halldórsson, Guðmundur Kr. Kristinsson, Jón Eiríksson og Byggir h/f, skulu vera sýknir af kröfum stefnanda, Byggingasamvinnufélags Reykjavíkur, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Þriðjudaginn 14. desember 1971.

Nr. 169/1971. Ákærvaldið

(Valdimar Stefánsson saksóknari ríkisins)
gegn

Birgi Sigurðssyni

(Árni Halldórsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Fiskveiðabrot.

Dómur Hæstaréttar.

Eftir uppsögu héraðsdóms hefur Jónas Sigurðsson, skólastjóri Stýrimannaskólans, markað á sjóupprátt staðar-ákvarðanir áhafnar gæzlufflugvélarinnar TF-VOR yfir bát-